

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT
SOOME-UGRI OSAKOND

Helen Baumann

SOOME-UGRI MAAILMAKONGRESSIDE REPRESENTATSIOON
EESTI TRÜKIMEEDIAS

Bakalaureusetöö

Juhendaja dotsent Tõnu Seilenthal

Tartu 2013

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Teoreetilised lähtekohad	4
1.1. Lühiülevaade soome-ugri rahvastest	4
1.2. Soome-ugri rahvaste maailmakongressid	11
1.3. Trükimeedia roll ühiskonnas	14
1.4. Ajakirjanduslikud žanrid	15
1.5. Ajakirjanduse keeleline mõjutamine	17
2. Uurimismaterjal ja metoodika	18
2.1. Vaatlusalused lehed ja valim	18
2.2. Uurimismeetod	19
2.3. Analüüsija positsioon	21
3. Uurimustulemused	22
3.1. Väljaanne ja ilmumisaeg	22
3.2. Artikli autor	25
3.3. Artiklites kasutatud allikad, kesksed tegelased	27
3.4. Artikli žanr (uudis, arvamislugu, reportaaž, olemuslugu, muu)	29
3.5. Žanrid väljaannete kaupa	30
3.6. Žanrid kongresside kaupa	31
3.7. Artiklite tonaalsus	33
3.8. Artiklite temaatika, lugude rõhuasetus	36
3.9. Illustratsioonid (pildid, tabelid, muu)	38
4. Kokkuvõte	41
Lühendid	43
Kirjandus	44
Representation of the World Congresses of Finno-Ugric Peoples in Estonian print media. Summary	48

Sissejuhatus

Käesolev bakalaureusetöö on uuring, mille eesmärk on anda ülevaade soome-ugri rahvaste maailmakongresside kajastamisest Eesti trükimeedias.

Soome-ugri rahvaid seob keelesugulus ja eristab näiteks kultuur, usund ning geograafiline paiknemine. Rahvad on kaua elanud oma põlistel asualadel, tänapäevaks on paljud inimesed asunud elama ka mujale.

Alates 1992. aastast on toimunud kuus soome-ugri rahvaste maailmakongressi, mille eesmärgiks on arendada ja kaitsta rahvusteadvust, kultuuri ja keeli, käsitledes ja üritades lahendada aktuaalseid soome-ugri rahvaste probleeme.

Soome-ugri maailmakongresside kajastamisel on suur osa meedial, mille roll on olla vahendaja ühiskonnas toimuvatele sündmustele. Ajakirjandus peab andma lugejale õiguse sündmus enda jaoks lahti mõtestada ilma omapoolse mõjutamiseta.

Käesolev bakalaureusetöö on jaotatud kolmeks suuremaks osaks: teoreetilised lähtekohad, uurimismaterjal ja metoodika ning uurimustulemused. Esimeses ehk teoreetilises osas annan lühiülevaate soome-ugri rahvastest ning nende paiknemisest. Samuti annan ülevaate toimunud maailmakongressidest, nende eesmärkidest ja tulemustest. Esimene osa sisaldab ka trükimeedia rolli käsitlemist ühiskonnas, ülevaadet ajakirjanduslikest žanritest ja lühikest ülevaadet lugeja mõjutamise viisidest ajakirjanduse poolt. Töö teises osas annan ülevaate, kuidas moodustus analüüsiv valim. Samuti kirjeldan kasutatud uurimismeetodit ja põhjendan, miks olen otsustanud antud töös kasutatava meetodi kasuks. Kolmas ja ühtlasi töö põhiosa koosneb uurimustulemustest ja analüüsist.

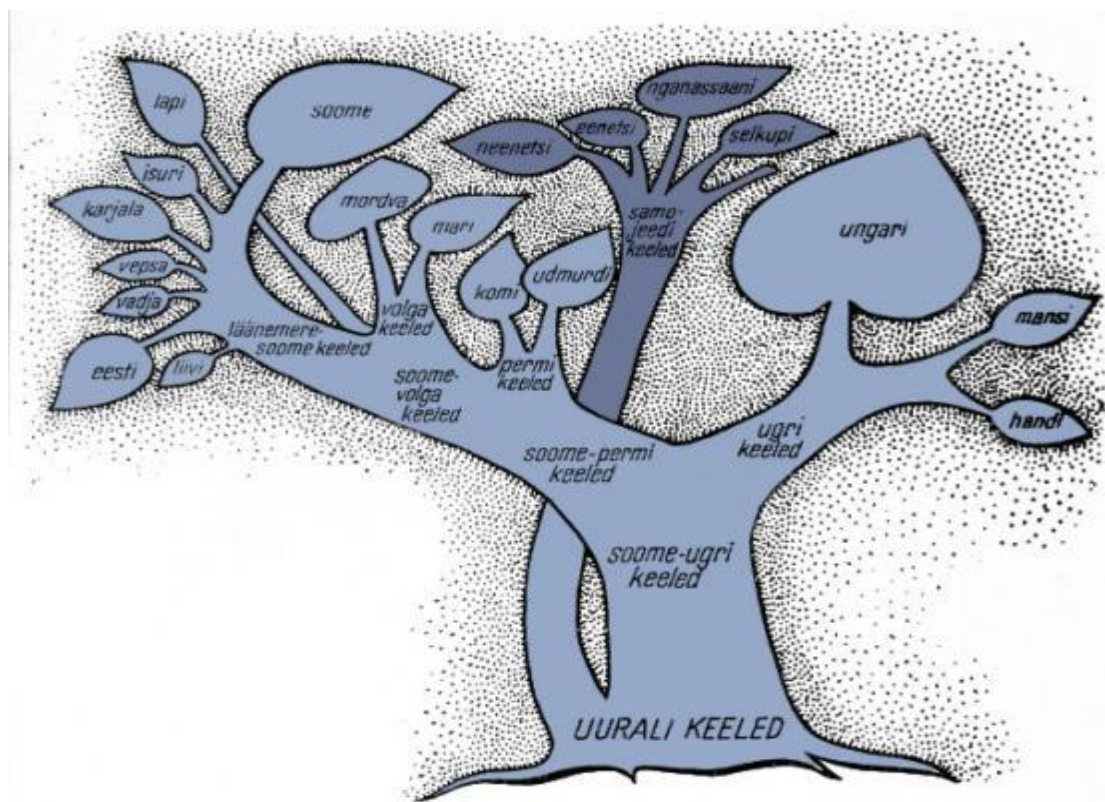
Puudub varasem põhjalik uurimine kongresside ja ka soome-ugri rahvaste kajastamisest Eesti trükimeedias. Käesolev töö on justkui teerajajaks, mis annab sissejuhatavad andmed ja suuna edasiseks uurimiseks.

1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

1.1. Lühiülevaade soome-ugri rahvastest

Sõltumata sellest, et soome-ugri rahvaste näol on tegemist sugulusrahvastega, ei saa erinevatest rahvustest keele kõnelejad omavahelisel suhtlusel teineteisest kuigi palju aru. Eestlane võib küll mõista mõningaid sõnu soome keelest ja udmurt võib mõningal määral aru saada komi keelest, aga kaugemad keelesugulased peavad hoolikalt otsima ja tuvastama sarnaseid sõnu, et oma keelesuguluses veenduda. (F-U 23.04.2013)

„Uurali keeli on olnud tavaks jaotada suurematesse rühmadesse järgmiselt: läänemeresoome (liivi, eesti, vadjja, soome, isuri, karjala, vepsa), saami, volga (ersa, mokša, mari), permi (udmurdi, komi), ugri (ungari, handi, mansi) ja samojeedi (neenetsi, eenetsi, nganassaani, sõlkupi) keeled“ (ERM 24.04.2013).

Joonis. 1 Uurali keelepuu (<http://www.fennougria.ee/index.php?id=10553> 12.05.2013)

Uurali rahvaid seob küll keelesugulus, aga neid eristavad näiteks kultuur, rass ja usund. Näiteks on läänepoolsed soomeugrilased europiidid ning Siberis elavad hoopis uurali rassi esindajad. Seega võib oletada, et rassism on antud rahvaste seas ilmselt välistatud. Soome-ugri ja samojeedi keeli kõneleb kokku umbes 23 miljonit inimest, nende seas on aga ka inimesed, kes ei ole vastavast rahvusest, vaid on keele selgeks õppinud. Soome-ugri rahvaste esivanemad asustasid oma asualad juba umbes 10 000 aastat tagasi, tänapäeval elavad paljud rahvad aga ka väljaspool oma põlistest asualadest, moodustades mujal elades oma kogukondi. (ERM 24.04.2013)

Joonis.2 Soome-ugri rahvaste paiknemine (<http://www.folklore.ee/rl/folkte/sugri/> 12.05.2013)

Uurali keelkonna nimetuses on ühendatud inimeste geograafilised paiknemised ja keelesugulus. Uurali keeled on keelkonna nimetus, mis koosneb soome-ugri keeltest ja samojeedi keeltest. Üldiselt räägitakse neist keeltest koos ja kasutuses on ühise nimetusena uurali keelkond. Geograafiliselt paiknevad uurali keelkonna kõnelejad enamik lääne pool Uurali mäeahelikku. (Uibopuu 1984: 24-25)

Näiteks läänemeresoome rühm on oma nime saanud rahvaste paiknemisest Läänemere juures. Sinna kuuluvad liivi, eesti, vadja, isuri, soome, karjala ja vepsa keel. Need

keeled on omavahel lähedalt suguluses ja erinevate keele kõnelejad võivad ka teineteisest üsna kergelt aru saada. (Künnap 1974: 14)

Läänemeresoome:

Liivlased - Liivlasi on tänapäeval umbes 200, kellest liivi keele oskajaid on vaid mõnikümmend ja neilgi ei ole see emakeeleks. Läti Vabariigis elavad liivlased on üks väiksemaid soome-ugri rahvaid, kes 1991. aastal kuulutati ka Läti põlisrahvasteks. (F-U 23.03.1013)

Eestlased – Eestit on kujutatud esimest korda 12. sajandil araabia geograafi kaardil nimetuse all Astlanda ning esimene eestikeelne säilinud teos on Wanrad- Koelli katekismus aastast 1535. Tänapäeval on eestlasi natuke üle miljoni, mis teeb eestlased suuruselt kolmandaks soome-ugri rahvaks ungarlaste ja soomlaste järel. (Uibopuu 1984: 162; F-U 23.03.1013)

Vadjalased – Vadjalased on Leningradi oblasti põlisasukad, keda on 2002. aasta rahvaloenduse järgi 73 ning 2010 aasta rahvaloenduse seisuga 64. (F-U 23.03.1013; Kultuurileht Sirp 25.03.2013).

„2003. aastal loodi vadja lipp, vapp ja hümn. Jõgõperä keskkoolis õpetatakse fakultatiivselt vadja keelt ja kodulugu, tegutseb folklooriansambel Linnud“ (F-U 23.03.1013).

Soomlased – Soomlasi on maailmas umbes 5 miljonit, mis teeb neid rahvaarvult suuruselt teiseks soome-ugri rahvaks ungarlaste järel. Soome keel jaguneb savo, häme, turu jt murreteks. Riik on põhiseaduse järgi kakskeelne, riigikeeleks on soome ja rootsi keel. Soomlastele on suurt mõju avaldanud karjala kultuur, näiteks on karjalastega soomlastel ka ühiseepos Kalevala. Uibopuu 1984: 110; (F-U 23.03.2013)

Isurid – Isurite traditsiooniliseks elatusalaks on küll maaviljelus, kuid tänapäeval elab üle poole isuritest linnades. Isureid on 2010. aasta loenduse järgi 266 ja enamik neist elab Leningradi oblastis ning Peterburis. Osa keeleteadlasi ei pea isuri keelt eraldi keeleks, sest on väga sarnane karjala keelele, keeleteadlased nimetavad seda pigem,

soome või karjala murdeks. Isuri keelt valdab 2010. aasta seisuga 123 inimest. (ERM 23.04.2013; Kultuurileht Sirp 23.03.2013)

Karjalased – Karjalased elavad Fennoskandia idaosas ning 2002. aastal loendati karjalaste arvuks 93 444. Karjalaste arvukus on aga kiiresti vähenemas, põhjuseks venestumine ja ka karjalaste negatiivne iive. Aastal 2010 tehtud rahvaloenduse järgi on karjalasi 60 815. Ida-Karjala on tuntud oma iidse muusika ja luule poolest. Sealt kogutud rahvaluule põhjal on koostatud ka Soome rahvuseepos „Kalevala.“ (F-U 23.03.2013; Kultuurileht Sirp 24.04.2013)

„Strateegilise asendi tõttu on karjalaste asuala olnud piiriks lääne ja ida vahel, seetõttu ei saa rääkida ainult ühest Karjalast. Tänapäeval eristatakse kolme Karjalat: Soome Karjala, Vene Karjala ja Tveri Karjala“ (F-U 23.03.2013)

Vepslased. Vepslaste rahvaarv väheneb kiiresti, 1989ndal aastal oli neid 12 501 ja 2002. aasta seisuga on vepslasi 8240 ning viimase rahvaloenduse järgi aastal 2010 oli vepslasi Venemaal 5936. Rahvaarvu vähenemise tulemusel on paljud nende külad tühjaks jäänud või venestunud. Vepsa keelt on aga nimetatud läänemeresoome keelte sanskritiks, sest selles on säilinud palju arhailist. Vepslaste külarühmad ehk külastud paiknevad Karjalas ja Vologda ning Leningradi oblastites. (Kultuurileht Sirp 24.04.2013; F-U 23.03.2013)

„Peaaegu kõik vepslased valdavad vene keelt ning igas vähegi ametlikumas suhtlussituatsioonis, näiteks poes, arsti juures või bussis, eelistatakse rääkida vene keelt. Ka omavahel, sest vepslaste asualal ja selle naabruses paiknevates rajoonikeskustes elavad venelased suhtuvad vepsa keelde reeglina halvaksapanu ja põlgusega“ (ERM 23.03.2013).

Saamid – Saamid elavad Norra, Rootsi, Soome ja Venemaa aladel ja neid on erinevate andmete kohaselt 50 000 – 100 000. Saamide üheks olulisimaks kultuuriosaks peetakse põhjapõdrakasvatust. Saami keel on läänemeresoome keelte lähim sugulaskeel. Kasutusele on võetud saami keele seadused, mis aitavad saami keelel funktsioneerida kooli- ja asjaajamiskeelena. Läänepoolsetel saamidil on olemas ka oma raadio, ajalehed ja ka ajakirjad. (ERM 23.03.2013; F-U 23.03.2013)

Volga:

Mordvalased – Mordvalased tuleb venekeelsest nimetusest „mordva“, mis on kasutusel kahe etnilise rühma (ersa ja mokša) ühisnimetusena. Kuna mordvalaste (ersade ja mokšade) kultuur on väga sarnane, siis peetakse neid tihti üheks rahvaks, ise peavad nad end siiski erinevateks. (F-U 24.04.2013)

Mordvalased elavad Vene Föderatsioonis ja neil on seal ka oma vabariik, mille pealinn on Saransk. 2010. aasta seisuga on mordvalasi 744 236. Nende peamiseks elatusalaks on olnud maaviljelus, tänapäeval peetakse oluliseks kultuurimesindust. (ERM 23.03.2013; Kultuurileht Sirp 24.04.2013)

Marid – „Maridel on Vene Föderatsiooni koosseisus oma vabariik, mille pealinnaks on Mari El. Marisid oli 2002. aasta seisuga 604 298, neist 464 00 peavad mari keelt oma emakeeleks. Maride arv küll kahaneb, kuid mitte väga kiirelt, aastal 2010 oli marisid 547 605. Mari keel on ajalooliselt kasutanud vene tähestikku, 19. sajandil aga täiendati seda häälikutega, mis vene tähestikus puuduvad. Soome-ugri rahvastest on marid suutnud oma keelt kõige paremini hoida, samuti on marid ühed vähestest rahvustest, kelle rahvaarv suureneb. (Uibopuu 1984: 216; F-U 24.03.2013; ERM 24.03.2013; Kultuurileht Sirp 24.04.2013)

Permi:

Komid – 2002. aasta rahvaloenduse seisuga oli komide arv 418 641, viimase rahvaloenduse järgi (2010) oli see langenud 22,2%, ehk selleks aastaks oli komide arv 322 691. Komide seas on domineerivaks kelleks küll vene keel, aga riigikeeleks on komidel paralleelselt vene keelele ka komi keel (Kultuurileht Sirp 24.04.2013; F-U 24.03.2013).

„Kohalikus elektroonilises meedias on komikeelseid saateid mõnikümmend protsenti, komikeelse trükiajakirjanduse ja raamatute tiraažid on nõukogude perioodiga võrreldes langenud, põhjuseks eelkõige elanikkonna vaesumine“ (F-U 24.03.2013)

Udmurdid – Udmurdid elavad Ees-Uuralis 42 100 km² alal, pealinnaks on Iževsk. Udmurte oli 2002. aastal umbes 636 906. Endiselt tegelevad udmurdid kalanduse, jahinduse ja mesindusega, kuigi majandusele on nende panus väike. Tänapäeval on paljud udmurdid tööl ka moodsatel elualadel. 2002. aasta rahvaloenduse järgi oli udmurte 636 906, aastaks 2010 oli neid 552 299, ehk nende arv on viimase 8 aastaga vähenenud -13,3% (ERM 24.03.2013; Kultuurileht Sirp 24.04.2013).

Ugri:

Ungarlased – Ungarlased on suurim soome-ugri rahvus. Tänapäeval elab Ungaris ka palju muid rahvuseid, näiteks sakslasi, slovake, serblasi ja rumeenlasi. Paljud ungarlased elavad ka ise väljaspool oma riigipiire, näiteks elavad paljud ungarlased Rumeenias. Keelt kõneleb üle 14 miljoni inimese, mis viib ungari keele kõnelejate arvu poolest 40. kohale maailmas. (Uibopuu 1984: 238; ERM 23.03.2013)

Handid – Viimase rahvaloenduse järgi on 2010. aasta seisuga hante 30 943. Aastal 2002 oli hantide arvukus väiksem, siis saadi rahvaloenduse järgi hantide arvuks 29 000. Handid elavad Venemaal Tjumeni oblastis, Obi jõe keskjooksul. Pealinnaks on Hantõ-Mansiisk. Hantide üheks oluliseks kultuuritavaks on näiteks karupeiede pidamine. (Kultuurileht Sirp 24.04.2013; F-U 24.03.1013).

Mansid – 2002. aasta Venemaa rahvaloenduse andmetel on mansid 11 432 võrreldes viimase rahvaloendusega on manside arv tõusnud 7,3%, ehk 2010. aasta loendusel saadi manside arvuks 12 296. Mansidesse suhtutakse Venemaal pigem negatiivselt, neil on raske leida tööd, levib alkoholism ja palju esineb enesetappe. Manside seas valdab kirjakeelt väga väike hulk inimesi. (Kultuurileht Sirp 24.04.2013; F-U 24.03.1013)

Samojeedi:

Eenetsid – Eenetsid elavad Jenissei alamjooksul idakaldal. Administratiivselt kuuluvad nad Krasnojarski kraisse Taimõri autonoomsesse ringkonda, kus nad elavad valdavalt Ust-Jenissei ja Dudinka rajoonis. Kummaski külas moodustavad nad alla 20% teiste (vene, neenetsi jt) rahvuste seas. Eenetsite arv on kahanemas, näiteks aastal 2008

loetleti rahvaloendusel neenetseid 237, viimase loenduse, mis toimus aastal 2010, andmetel oli nende arvuks 227. (F-U 23.03.1013; Kultuurileht Sirp 23.03.2013)

Neenetsid – Neenetsite kirjakeel loodi ladina tähestiku alusel 1932. aastal, vene tähestikule mindi üle 1937. aastal. Neenetseid on 2002. aasta seisuga 41 000 ning 2010 aasta Venemaa rahvaloenduse järgi on neenetseid 44 640. Elukohaks on neil Kirde-Euroopa ja Loode-Siberi polaaralad. Peamisteks tegevusaladeks on neenetsitel kalastamine, küttimine ja põhjapõtrade ning karusloomade kasvatamine“ (Künnap jt 1974: 36; F-U 23.03.1013; Kultuurileht Sirp 23.03.2013).

Nganassaanid – Nganassaane on 600-900 ja nad elavad Põhja-Jäämere ääres. Neid tõrjutakse venelaste poolt ja neil puudub sõnaõigus oma majanduse ja kultuuri üle. Sõjavägi on nganassaanide seas väga hinnas, sinna pääsevad vähesed, sest enamikel on puudulik tervis või puudub sinna saamiseks vastav haridus. Nganassaani keele valdamine on viimase kaheksa aasta jooksul langenud 75,2%, kui 2002 aastal valdas keelt 505 inimest, siis 2010 aastal oli selleks 125 inimest. (F-U 23.03.1013; Kultuurileht Sirp 24.04.2013)

Sõlkupid – Sõlkupid elavad Siberis ja neid on 2002. aastase loenduse järgi 4249. Pooled neid räägivad veel oma emakeelt. Tänapäeval on kohanemiskustade tõttu sõlkupide seas palju töötuid ja alkoholi tarbivaid inimesi. Ka nende rahvaarv on vähenemas. 2010. aastal toimunud Venemaa rahvaloenduse järgi neid 3649. (F-U 24.03.1013). (Kultuurileht Sirp 24.04.2013)

Uibopuu arvates tuleks lõpetada soome-ugri rahvaste kirjeldamine museaalselt. Tegemist ei ole etnograafiliste eksponaatidega, kõik elavad rahvad on oma kultuuri ja keelega ja kui arvestada inimeste arvu maailmas, siis ei ole miljonilised rahvad sugugi väikerahvad. Tuleks lõpetada liialdatud toonitamine soome-ugri rahvaste väiksuse puhul, seda eriti Teise maailmasõja järel, mil paljud rahvused iseseisvusid oma aladel. (Uibopuu 1984: 273- 274)

1.2. Soome-ugri rahvaste maailmakongressid

„Kongressi eesmärkideks on arendada ja kaitsta soome-ugri rahvaste rahvusteadvust, kultuure ja keeli, edendada soome-ugri rahvaste omavahelist koostööd, käsitleda aktuaalseid probleeme ja leida neile lahendus ning teostada kõigi soome-ugri rahvaste enesemääramise õigust kooskõlas rahvusvaheliste normide ja põhimõtetega“ (F-U 24.03.2013).

I kongress 1.– 3. detsembril 1992 Komi Vabariigis, Sõktõvkaris

Esimest kongressi korraldas Komi Rahva Taassünni Komitee ja kongress seadis enda põhieesmärgiks soome-ugri rahvaste maailma taassünni. (F-U 4.04.2013)

Esimesel kongressil võeti vastu soome-ugri rahvaste koostööpõhimõtete, eesmärkide ja ülesannete deklaratsioon, milles kirjutatakse: "tundes muret soome-ugri rahvaste olukorra pärast, austades meie rahvaste ajalugu, traditsioone, kultuuri, keelt ja rahvuslikku väärikust, tunnetades vastutust oma kultuuri ja elulaadi arendamise eest, seades eesmärgiks rahvusvaheliste normide realiseerimise rahvaste enesemääramise, põlisrahvaste, rahvusvähemuste ja inimõiguste osas, teatame järgmist: Soome-Ugri Rahvaste Ülemaailmne Kongress on foorum, mis on sõltumatu valitsustest ja poliitilistest parteidest ning seab ülesandeks saavutada valitsusvälise organisatsiooni staatuse ÜRO juures" (F-U 6.04.2013).

II kongress 17. – 19. augustil 1996 Ungaris, Budapestis

Teise kongressi korraldamiseks moodustati spetsiaalselt Ungari rahvuslik organisatsioon. Esimesel kongressil seatud eesmärk ja ülesanded olid ka teise kongressi ajal jäänud aktuaalseks ja kongressil vastu võetud resolutsioonis nenditi, et esimene maailmakongress oli soome-ugri rahvaste jaoks väga tähtis sündmus, sest andis lükke soome-ugri maailma taassünniks. Resolutsioonis kirjutati, et soome-ugri rahvaste edasiseks arenduseks on oluline arendada territoriaalset ja kultuuriomavalitsust, aidata kaasa põlis- ja vähemusrahvaste seadusandluse aluste loomisele, muuta soome-ugri rahvaste omavahelised kontaktid paremaks ning anda neile rohkem võimalusi oma

kultuuri näitamiseks. Samuti toodi resolutsioonis välja, et väga oluline on laiendada haridussüsteemi ja toetada massimeediat, mis levitaks maailmas teadmisi soome-ugri rahvaste kohta. (F-U 5.04.2013)

III kongress 10. – 13. detsembril 2000 Soome Vabariigis, Helsingis

Kolmanda kongressi peateemaks oli „Soome-ugri maailm kolmandal aastatuhandel – arenguperspektiivid“. Kongressi peakorraldajaks oli Soome-Venemaa Ühing. Kongressist võtsid osa eestlased, ersad, handid, ingerisoomlased, isurid, karjalased, komid, liivlased, mansid, marid, mokšad, neenetsid, saamid, setud, sõlkupid, udmurdid, ungarlased ja vepslased. Kokku oli kongressil ligi 600 delegaati ja vaadlejat ning esmakordselt käisid kongressil Soome, Ungari ja ka Eesti president. Kongressi resolutsioonis kinnitati oktoobrikuu kolmas laupäev hõimupäevaks. Peale kongressi ametlikku lõppu toimus Soomes veel palju erinevaid kultuuriüritusi. (F-U 5.04.2013)

IV kongress 15. – 19. augustil 2004 Eesti Vabariigis, Tallinnas

Neljanda kongressi peateemaks oli „Noored on meie tulevik“ ja patrooniks oli president Arnold Rüütel. Kongressil osales üle 300 ametliku delegaadi ja sama palju oli ka vaadlejaid ning külalisi. Osa võtsid ka seni esindamata vadjalased ja neenetsid. Ametlikeks kongressi töökeelteks oli inglise ja vene keel ja kongress leidis aset Estonia kontserdisaalis ning kongress oli jaotatud järgmisteks sektsioonideks: ühiskondlik-poliitiliste küsimuste sektsioon; keele ja hariduse sektsioon; kultuurisektsioon; tervishoiu, demograafia ja ökoloogia sektsioon; meedia ja infosüsteemide sektsioon. (F-U 5.04.2013)

V kongress 27. juuni – 1. juulil 2008 Venemaal, Hantõ- Mansiiskis

Kongressi peateemaks oli „Samasus ja muutuv maailm“ ning delegaate oli sarnaselt eelmise kongressiga 300. Hantõ- Mansiiskis toimuval kongressil oli viis sektsiooni: "Etnopoliitika ja õigus", "Kultuur, keel ja haridus", "Meedia ja ajakirjandus" ning "Tervis, demograafia ja perekond". Sektsioonide soovitustes pöörati tähelepanu näiteks tavade ja kommete järgimisele, keelte õppimisele ja näiteks digitaalse audiovisuaalse internetiarhiivi loomisele. (F-U 5.04.2013)

VI kongress 5. – 7.septembril 2012 Ungaris, Siófokis

Viimati toimunud kongressi teemaks oli „Keel ja rahvas“. Kongressi resolutsioonis kinnitatakse, et kahekümne aastaga (aeg, mis on möödas esimese kongressi toimumisest) on esimesel kongressil sätestatud eesmärgid pidanud vastu ajaproovile ja koostöö rahvuste vahel on suurenenud. Samuti on laienenud ja süvenenud koostöö erinevad valdkonnad. Edaspidi kutsutakse üles inimesi näiteks õpetama soome-ugri keeli oma lastele ja suurendama huvi rahvuste vastu. (F-U 5.04.2013)

1.3. Trükimeedia roll ühiskonnas

Meedia on inimeste igapäevaelu suurim infoallikas, mistõttu omab iga väljaanne suurt vastutust inimesele informatsiooni edastamise ees. Igal ajalehe lugejal on õigus oma vaatepunktile ja arvamusele, kuidas ta artikleid enda jaoks mõtestab ja tõlgendab. Kvaliteetse ajakirjanduse standardid on üle maailma sarnased, kuid inimesed saavad siiski uudiste sisust mõnikord erinevalt aru.

Denis McQuaili järgi on meedial ühiskonnas hariv roll ja meedia vahend on avalikkuse valgustamiseks ning uue info edastamiseks. McQuail kirjutab oma raamatus, et iga uut massimeediumi on küll alguses kardetud hariduse häiriva mõju pärast, kuid samas on tegu ka oma kultuuri levitamisega. Meedia roll ühiskonnas on seega vastuoluline, ühelt poolt hariv ja teiselt poolt kardetakse halba mõju ja ebausaldusvärsust. Heidetakse ette rohket seksi ja vägivalla kajastamist, samas oodatakse suuremat panust ühiskonna probleemide lahendamisesse. (McQuail 2000:34)

Uurimuse „Mina. Maailm. Meedia“ (2004) tulemustest selgub, et eestlased usaldavad Eesti meediat. „Erinevatele meediakanalitele antud usaldushinnangute korrelatsioonanalüüsi põhjal võib öelda, et Eesti ajakirjanduse üldine usaldatavus seostub kõige tugevamini ajalehtedega. Järelikult on ajaleht teataval määral ajakirjanduse (ning seeläbi usalduse) etalon, millega teisi võrreldakse.“ (Kalmus jt 2004:132)

„Vastutustundlik ajakirjandus peaks andma täieliku, tõepärase, arusaadava ja intelligentse ülevaate päevasündmustest sellises kontekstis, mis avab nende tähenduse. Ta peaks olema kommentaaride ja kriitika vahetamise foorum ning üldine avaliku arvamuse kandja.“ (McQuail 2000:133).

1.4. Ajakirjanduslikud žanrid

Erinevaid kirjalikke tekste liigitatakse neile omaste tunnuste järgi kindlatesse rühmadesse. „Igapäevaelus me ei räägi tekstidest, vaid toidureseptidest, romaanidest, eeskirjadest, uudistest, luuletustest, kirjadest, reklaamidest, meilidest jne. Selliseid tekste nimetatakse žanriteks“ (Kasik R 2007:49).

Priit Pulleritsu (1997) järgi on ajakirjanduse põhižanriteks uudis, olemuslugu ja juhtkiri. Uudise mõiste selgepiiriliseks määratlemiseks on järgnevad kriteeriumid: sündmuse värskus, geograafiline lähedus lugejaskonnale, mõjukus, sündmuses osalejate prominentsus, sündmuse konfliktsus, sündmuse erakordsus ja sündmuse päevakajalisus. (Pullerits 1997:13-14)

Pullerits kirjutab, et uudisajakirjanik on nagu vahemees lugeja ja sündmuse keskel, kajastades sündmust võimalikult objektiivselt, ilma omapoolse arvamuse ja selgitusteta. Uudises peavad sõna saama kõik osapooled, et lugu oleks tasakaalus. Samuti peavad olema kontrollitud kõik mõisted ja faktid, uudis peab olema kirjutatud ilma emotsioonideta. (Pullerits 1997: 17,18,19)

Arvamuslugu on kellegi poolt kirjutatud arvamus, seisukoht. Arvamuslugu jaguneb vastavalt autoritele toimetuse arvamuseks, välisautorite arvamuseks ja lugejakirjadeks. Arvamuslugu võib olla kas analüüsiv või jutustav (Hennoste 2000: 3/2).

„*Feature* ehk olemuslugu on teisisõnu pikem kirjutis elust ja inimestest; teda kannavad eest kätt tegelaste teod ja sõnad; temas peab olema *story* ja samas peab ta edastama fakte“ (Pullerits 1997: 79).

Olemuslugu võib olla kirjutatud igal huvipakkuval teemal, mis on tehtud lugejale arusaadavaks. See ei lähe nii ruttu vanaks nagu uudised. Olemuslugu on tavaliselt ka tunduvalt pikem kui uudis. (Pullerits 1997: 79, 80, 81)

„Juhtkiri (ingl. editorial) on meediainstitutsiooni seisukoht, mis esitatakse avalikkuse kohtu ette; ta sisaldab nii fakte kui ka arvamusi; ta tõlgendab ja seletab olulist uudist ning mõjutab avalikkuse mõtteid“ (Pullerits 1997: 149).

McQuail (2000) defineerib žanri mõistet kui sisukategooria tähistajat, mis vastab järgmistele omadustele:

- Meedia ja auditooriumi poolt tunnustatud identiteet
- Määratlus on seotud eesmärgiga, vormiga ja tähendusega
- Identiteet on kujunenud pika aja jooksul, säilitades kultuurilisi vorme
- Kindla narratiivi või loogikaga struktuur.

McQuaili (2000) järgi ülehindab meedia oma võimet auditooriumi reaktsiooni määramisel, aga on kooskõlas enda sooviga ja püüdlusega kontrollida seda keskkonda, milles tegutsetakse. (McQuail 2000: 298)

1.5. Ajakirjanduse keeleline mõjutamine

Keelekasutus sõltub valikutest, mida ajakirjanik oma loo kirjutamisel teeb. Kuigi ajakirjandus peaks olema objektiivne, kasutavad ajakirjanikud tihti varjatud nippe, kuidas mõjutada loo tonaalsust ehk artikli üldmuljet loovat kirjutusviisi.

Uudis peab küll olema neutraalne, aga ajakirjanikel esineb palju varjatud keelelise mõjutamise võimalusi. Näiteks pealkirjas esinev lause „Loe ja imesta“ suunab juba lugejat imestuse suunas mõtlema, et tulemas on midagi imestamisväärsset. Selline kirjutusviis on lihtne ja lugemakutsuv lahendus, mis võib aga varjata juba endas loo tonaalsust. (Kern 2000:7/2)

Katrin Kerni (2000) järgi esineb seitse manipuleerimisvõtet:

- Sildikleepimine – negatiivse varjundiga nimetuse kasutamine
- Sädelev umbusaldus – otseses sõnakasutuses ja ka üldises teksti ülesehituses
- Enesekindel väide – kindla kõneviisi kasutamine
- „Omad poisid“ – distantse vähendamine lugejatega
- Ühine platvorm – populaarse käitumisega liitumine
- Kaarditrikid – tegelikkuse moonutamine või võltsimine
- Hinnangu ülekandmine – uute nähtuste seostamine sobival viisil.

Keeles sisalduvad teatud konventsioonid ehk viisid, kuidas hoiakuid ja tundeid edasi anda. Kui näiteks ühiskonnas esineb rühm, kelle suhtes on valdav hoiak negatiivne, siis piisab juba sellele viitamisest, kui kujuneb üldine hoiak ka loetava suhtes. (Kern 2000:7/2)

Tiina Alekõrs pöörab tähelepanu näiteks sellele, et ajakirjandustekstides määrab stiilivärvingu sageli ka kontekst. Sõnad, mis ühes artiklis tunduvad neutraalsed, võivad teises kontekstis mõjuda hoopis mitteneutraalsetena. (Alekõrs 2010: 47)

2. UURIMISMATERJAL JA METOODIKA

2.1. Vaatlusalused lehed ja valim

Uurimise materjaliks on võetud kõik perioodil 28.11.1992 – 11.09.2012 üleriigiliselt ilmunud artiklid, mis kajastasid soome-ugri rahvaste maailmakongresse. Valimi moodustasid kõik eestikeelsed meediakajastust leidnud tekstid, mille sisuks oli soome-ugri maailmakongressi kajastamine.

Käesolevas töös on analüüsitud artikleid, mis on ilmunud eesti keeles, Eesti erinevates trükiajakirjanduses või veebis. Kongressi kajastati kokku 17 erinevas meediakanalis, millest kõik 17 on võetud analüüsitavasse valimisse. Soome-ugri maailmakongressidele fokusseeritud lugude arv Eesti trükimeedias oli kokku 154.

Analüüsimiseks on võetud kõikides žanrites ilmunud kõik artiklid, et läbi erineva rõhuasetusega lugude saaks paremini esile tuua modaalsuse variatsiooni. Samuti võimaldab antud viis olla kindel, et kaardistatus on üldine ja ei sõltu erinevate žanrite omadustest ega ka nende enamusest või vähemusest.

2.2. Uurimismeetod

Antud töös on kasutatud kvantitatiivset uurimusmeetodit – kontentanalüüsi ehk sisuanalüüsi. Kirjeldatav meetod on valitud antud töö analüüsiks, sest see meetod tagab erinevate kategooriate võimalikult objektiivse analüüsimise võimaluse, samas saab arvestada paljude erinevate aspektidega.

Kontentanalüüs on uurimise tehnika, mis põhineb millegi mõõtmisel millegi hulgas (näiteks vägivald vms). See on vahend, mis uurib kirjapandu või räägitu sisu. (Berger 1998: 25)

Kontentanalüüsi negatiivne külg on Denis McQuaili järgi see, et kirjeldatud analüüsimise meetod ei sobi sisu varjatud tähelepanu analüüsiks, vaid meediatekstide objektiivseks kirjelduseks, mõju määratlemiseks ja sisu ning tegelikkuse võrdlemiseks. (McQuail 2000: 445)

Kontentanalüüsi andmete allikateks on erinevates interneti meediumites (näiteks Postimees *online*, Fenno-Ugria Asutuse kodulehekül) ilmunud artiklid.

Artiklite kodeerimisel olid kasutusel seitse kategooriat:

1) Väljaanne ja ilmumisaeg

2) Artikli autor

1) ajakirjanik

2) ekspert

3) poliitik

4) tavakodanik

5) muu

6) määramata

3) Artiklis kasutatud allikad, kesksed tegelased

4) Artikli žanr

- 1) uudis
- 2) arvamislugu
- 3) reportaaž
- 4) olemislugu
- 5) muu

5) Artikli toonaalsus

- 1) positiivne
- 2) pigem positiivne
- 3) neutraalne
- 5) pigem negatiivne
- 6) negatiivne

6) Loo rõhk

- 1) keskne teema
- 2) kõrval teema

7) Illustratsioonid

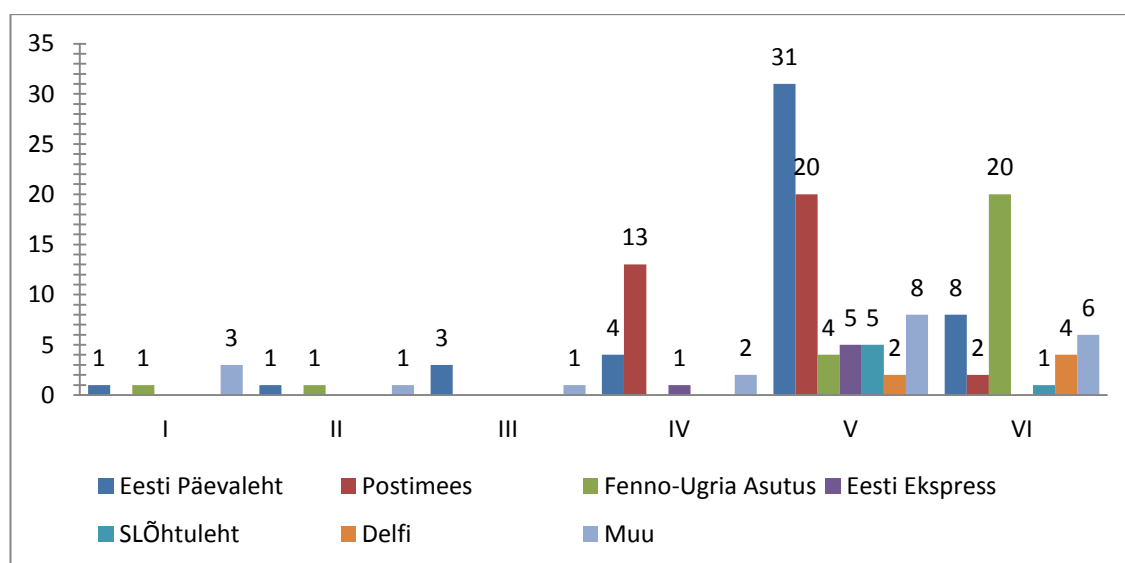
- 1) pildid
- 2) tabelid
- 3) muu

2.3. Analüüsija positsioon

Käesoleva töö analüüsis on analüüsija positsiooniks keskmine lehelugeja. See tähendab seda, et analüüsija on end positsioneerinud kui inimest, kellel puuduvad analüüsides artikleid seotus ja sügavad teadmised soome-ugri rahvaste ning maailmakongresside suhtes. Kirjeldatav positsioon võimaldab hinnata ilmunud artikleid objektiivselt ja tagada võimalikult lähedane tulemus lehelugeja arvamusega, kuna taustteadmiste hulk antud teema kohta on sarnane. Antud viisil analüüsides on suur tõenäosus, et analüüsi tulemus ühtib lehelugejate arvamustega ja vaadetega antud teema kohta, kuna maailmakongresse kajastanud meediumid on peamiselt suunatud laiale lugejaskonnale üle Eesti.

3. UURIMUSTULEMUSED

3.1. Väljaanne ja ilmumisaeg

Joonis 3. Kongresside meediakajastus väljaannete kaupa

Antud jooniselt selgub, et kõige rohkem on kajastanud kokku kõiki soome-ugri kongresse Eesti Päevaleht. Sellele järgnesid Postimees ja Fenno-Ugria Asutuse kodulehekülg. Kokku kajastati kongresse 17. erinevas trükimeediumis. Kõige rohkem kasutati erinevaid trükimeediumeid viienda kongressi kajastamisel, sel aastal mainiti kongresse 10 meediumis, kõige rohkem Eesti Päevalehes (31 korral).

Jooniselt selgub, et vaid Eesti Päevaleht on kajastanud kõiki toimunud soome-ugri rahvaste maailmakongresse. Kõige rohkem ilmus Eesti Päevalehe artikleid viienda kongressi kohta (31). Viies kongress on saanud seni kõige suurema kajastuse. Kui varem kirjutasid kongressidest artikleid vaid Eesti Päevaleht, Fenno-Ugria Asutuse

kodulehekül, Postimees ja näiteks Eesti Ekspress, siis alates viiendast kongressist lisandusid SLÕhtuleht ja Delfi, kes varasemaid kongresse ei olnud kajastanud. SLÕhtuleht kirjutas viiendast kongressist 5 artiklit ja Delfi 2 artiklit.

Eesti Päevaleht kirjutas viiendast kongressist 31 korral, mis tähendab, et üle poole artiklitest on kirjutatud just viiendast kongressist. Teisele kohale jäi viimane, kuues kongress, millest Eesti Päevaleht kirjutas 8 artiklit.

Fenno-Ugria Asutuse koduleheküljel on kõige suuremat kajastust leidnud kuues kongress, millest on ilmunud seal 20 artiklit.

Mida aeg edasi, seda suuremat meediakajastust on kongressid saanud. Kui esimesest kongressist kirjutati kolmes meediumis, siis viimast kajastas kaheksa. Kõige suuremat meediakajastust leidis eelviimane, ehk viies kongress, millest kirjutati artikleid kõige rohkem (75) ja kõige rohkemates kanalites (10).

Esimest soome-ugri maailmakongressi kajastanud artiklite **ilmumise aeg** jäi kongressi toimumise (1 – 3. detsember) lähiajale. Esimene artikkel ilmus 28. november, vahetult pärast kongressi ilmus üks artikkel ning jaanuaris kaks artiklit, rohkem kajastati kongressi pärast selle aset leidmist, kongressi toimumise ajal trükimeedias artikleid ei ilmunud.

Teise kongressi, mis sai ka kõige väiksemalt kajastatud, kohta ilmus suurem osa artikleid enne kongressi toimumist, üks artikkel ilmus siis, kui kongress oli juba toimunud. Teine kongress toimus vahemikus 17. – 19. august ja artiklid ilmusid vahemikus 10.08 – 02.09.

Kolmanda kongressi (10.12 – 13.12) artiklid ilmusid vahemikus 12. detsember – 19. detsember, millelt järeldub, et kolmandat kongressi kajastati kongressi toimumisega paralleelselt ja siis, kui kongress oli juba toimunud, enne toimumist trükimeedia maailmakongressist ei kirjutanud.

Neljas kongress (15.08 – 19.08) oli senisest suurema meedia tähelepanuga, mis võib olla põhjustatud ka sellest, et seekordne maailmakongress leidis aset Eestis. Esimene kongressi puudutav artikkel ilmus juba üks kuu enne toimumist (Postimees *online*

kirjutas, et soome-ugri rahvaste maailmakongressil kõneldakse 22 keeles) ja viimane 27. augustil, ehk 8 päeva hiljem, kui kongress oli lõppenud. Eestis toimunud kongressi kajastati kõige rohkem paralleelselt kongressi toimumisega, hiljem lisandus trükimeedias kolm artiklit.

Viies maailmakongress (27. juuni – 1. juuli) sai trükimeedias kajastust üks päev enne algust, suurem osa artikleid kirjutati kongressi toimumise ajal (49) ja viimane artikkel ilmus 12. augustil, rohkem kui kuu pärast kongressi lõppu. Tunduvalt rohkem kajastati kongressi pärast toimumist ja kõige vähem kirjutati kongressist enne ametlikku algusaega.

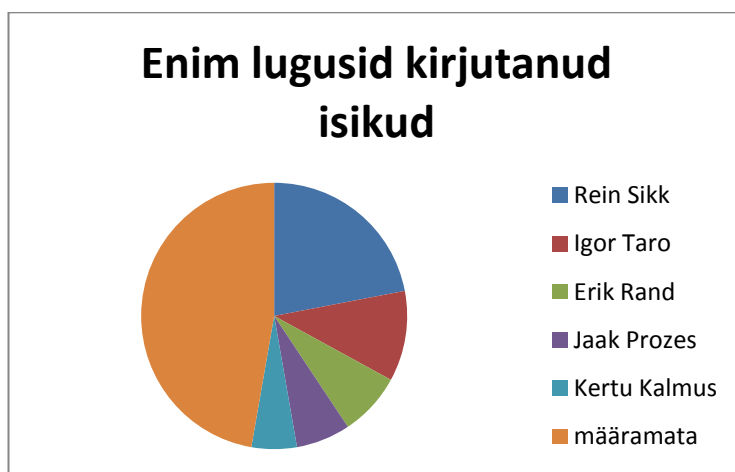
Kuues kongress, mis toimus 5. – 7. septembril sai trükimeedias kajastust juba 8. veebruaril, mil anti teada, et maailmakongressi toimumisaeg on toodud varasemaks. Teine artikkel ilmus 28. märtsil, mil räägiti delegaatide moodustamisest sügisel toimuvale kongressile Fenno-Ugria Asutuse koduleheküljel. Maailmakongressi toimumise esimesel päeval ilmus 12 artiklit, paralleelselt kongressi toimumisega kirjutati kokku 24 artiklit, millelt järeldub, et kongressiga samal ajal kirjutati kõige rohkem artikleid.

Artiklite ilmunise aegu analüüsid selgus, et kõik maailmakongresse puudutavad artiklid olid ilmunud kongresside toimumise lähiajal või nendega samal ajal. Nelja esimest maailmakongressi kajastati rohkem sellega samal ajal ja pärast toimumist. Vaid viimane kongress sai rohkem tähelepanu enne selle toimumist, kuid enamik artikleid ilmus ka siis toimumisega samadel päevadel.

3.2. Artikli autor

Peamised maailmakongresside kajastajad on eksperdid. Eriti paistab see tendents silma esimese kolme kongressi puhul. Arvamuslood on kirjutanud eksperdid, uudiseid on kirjutanud rohkem ajakirjanikud. Reportaažid olid samuti enamik ekspertide kirjutatud. 26 autorit on kirjutanud ühe artikli. 45 korral oli autor jäetud mainimata. Enamik neist viimase, kuuenda kongressi ajal, mil põhiliseks sündmuse kajastajaks oli Fenno-Ugria Asutuse kodulehekülg. Seega saab oletada, et antud lugude kirjutajateks olid siiski samuti eksperdid.

Joonis. 4 Autorid ning nende lugude kirjutamise hulk

Nagu selgub diagrammist, siis kõige rohkem on soome-ugri maailmakongresse kajastanud Rein Sikk (20). Talle järgneb (10 artikliga) Igor Taro. Autor oli jäätud lisamata 43 korral. Neist 26 viimasel kongressil, 5 viiendal, 11 neljandal ja 1 kolmandal kongressil. Enamik artikleid, kus autor oli määramata, olid Postimees *online*'i artiklid ja artiklid Fenno-Ugria Asutuse koduleheküljel. Kõige suurem artiklite hulk, kus oli autor määramata, esines viimasel, kuuendal kongressil, kus autorit ei täpsustanud Fenno-Ugria Asutuse kodulehekülg.

Kuue kongressi analüüsi põhjal järeldub, et läbi aastate on kongresside kajastajad samad inimesed (näiteks Rein Sikk on kirjutanud artikleid pea iga kongressi kohta).

Viimase kahe kongressi puhul tulid paljud artiklid ajakirjanike poolt, kes enamik jäidki ühe ilmunud loo kirjutajateks. Antud artiklites olid ajakirjanikud kasutanud eksperte allikatenä. Ekspertid olid seni näiteks Fenno- Ugria Asutuse kodulehel ise sündmust kajastanud.

25 ajakirjanikku kirjutasid kongressist ühe artikli, enamasti lehtedesse, mis kategoriseerisid lahtri „muu“ alla, näiteks Luup ja Põhjarannik.

Analüüsist järeldub, et enamik artikleid on kirjutatud ekspertide poolt. Juhul, kui kirjutajaks on ajakirjanik, siis on neid samu eksperte kasutatud uudistes allikatenä.

3.3. Artiklites kasutatud allikad, kesksed tegelased

Esimesel kongressil kasutati allikatena näiteks rahvaloenduse andmeid ja kongressil tehtud ettekandeid. Tegelasena esinesid artiklites eksperdid. Teisel kongressil kasutati kirjaliku allikana Karjala Rahvuskongressi protestikirja, inimestest tugineti ekspertidele, näiteks on allikana kasutatud Eesti delegatsiooni juhti Tõnu Seilenthali. Ekspertidele lisanduvad kolmandal kongressil allikatena ka riigikogu liikmed, näiteks on toodud allikana välja Georg Pelisaar. Neljandal kongressil olid samuti ülekaalus eksperdid, mis võib tuleneda sellest, et uudislööd olid ülekaalus. Uudislööd aga nõuavad usaldusväärseid allikaid, millest tulenevalt on arusaadav, et kui žanrilises ülekaalus on uudis, siis allikatena on ülekaalus eksperdid. Neljandal kongressil olid ülekaalus uudislööd ja teisele kohale jäid arvuliselt arvamused. Arvamuslugudes kasutati lugude ilmekamaks muutmiseks lisaks inimestele ka 2002. aasta rahvaloenduse materjale ja Euroopa Liidu ja Venemaa partnerlus- ja koostöölepet.

Viiendal kongressil paistab silma, et arvamuslugude puhul on artiklite autorid kasutanud enim enda kuuldot ja nähtut, millele nad on loo kirjutamisel tuginenud. Lisaks enda kogemustele tuuakse arvamuslugudesse sisse ka soome-ugri rahvaid. Näiteks Eesti Päevalehes 4. juulil 2008 ilmunud arvamusloos „Soome-ugri kongress kirjaniku pilgu läbi“ kirjutab Arvo Valton: „Ka hiljem väga suurteks hinnatud kirjanikud (näiteks komi Ivan Kuratov) said oma teoseid avaldada vaid nii, otseku oleksid need rahvaluuletekstid.“ Teise näitena võib tuua 5. juulil Eesti Päevaleht *online*’is ilmunud Rein Siku artikli, milles ta kirjutab: „Irina Kazanskajal on õnnis naeratus, nagu tuleks ta pool tuhat aastat tagasi maalitud Andrei Rubljovi ikoonilt. Moskva venelanna püüab anda soome-ugri kongressile sisu, põhjarahva nägu. Mis sest, et ta viiest püstkojast koosnev handi-mansi-komi noortelaager püstitati linna veerde, kust seda on hirmraske leida.“

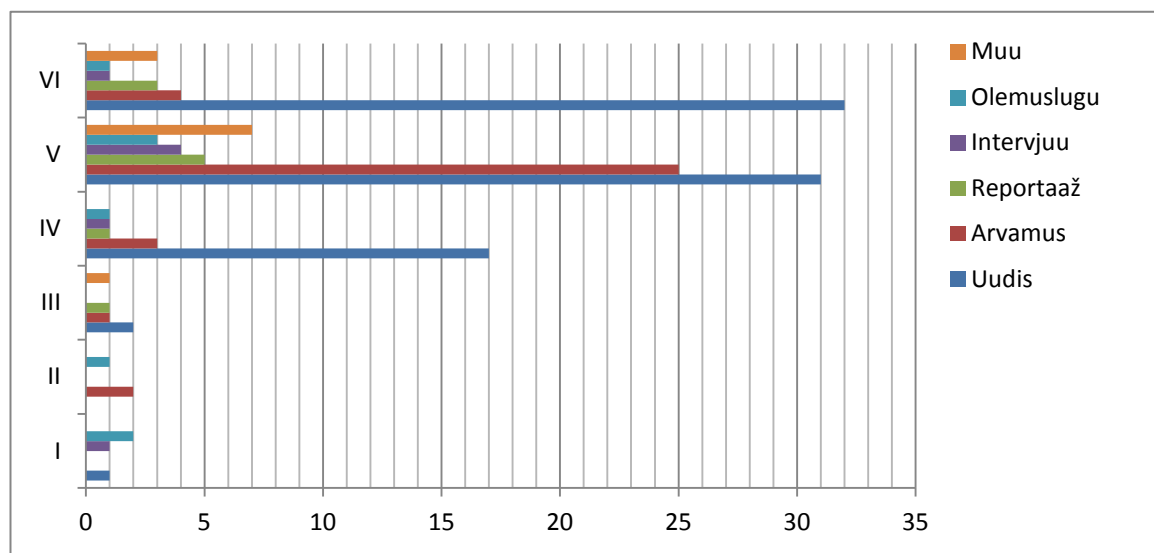
Allikana on palju kasutatud ka kongressil peetud kõnesid, näiteks president Ilvese kõne Hantõ-Mansiiskis. Enamasti oli artiklites välja toodud kõnest lõike, kuid leidis ka kõnesid täispikal kujul. Kuna paljude artiklite sisuks oli kongresside korraldus, siis võib

näiteks tuua ka 27. juulil 2008 Eesti Päevaleht *online*'is ilmunud artikli „Hantõ-Mansiisk: naftamiljardid tegid kolkast moodsa linna“, kus on tegelasena kasutatud toimumiskohta Hantõ-Mansiiski.

Ka viimasel kongressil paistab silma, et uudistes domineerivad eksperdid ja arvamused ning reportaažides soome-ugri rahvad üldisemalt ja autori isiklik kokkupuude maailmakongressiga. Kuna kuuenda kongressi teemaks oli „Keel ja rahvas“, siis on allikana kasutatud ka palju rahvaloenduse andmeid.

Sõltumata, mitmenda maailmakongressi kajastamisega oli tegu, enamikel juhtudel oli vähemalt ühe allika või tegelasena kasutatud eksperti või kirjalikku dokumenti.

3.4. Artikli žanr (uudis, arvamislugu, reportaaž, olemuslugu, muu)

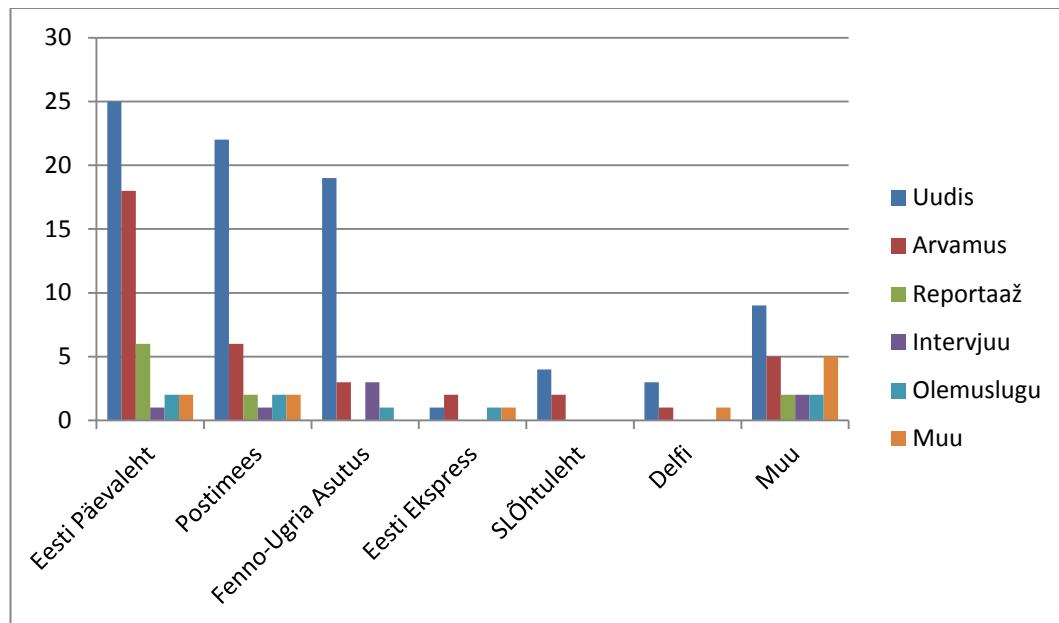

Joonis 5. Žanrid kongresside kaupa

Kõige rohkem on soome-ugri kongressidest kirjutatud uudiseid. Seda peamiselt viimase kolme kongressi ajal, mil ka kongressid leidsid üldiselt suuremat kajastust meedias. Esimesel kongressil oli žanritest esindatud ka intervjuu ja olemuslugu, mis andsid lugejatele ülevaate kongressist üldiselt ning selle olulisusest soome-ugri rahvaste jaoks.

Kui võrrelda viiendat ja kuuendat kongressi, siis on näha, et viiendal oli arvamislugude arv tunduvalt suurem. Uudiseid on kirjutatud vähem kui kuuendal kongressil, ent siiski kõikidest teistest žanritest rohkem. Arvamislugusid oli küll arvuliselt vähem, kuid enamasti on arvamused uudislugudest pikemad ja sisaldavad lisaks tekstile ka pildimaterjali. Seega võib öelda, et viienda kongressi kajastamisel oli arvamislugudel suur roll, kui teistes žanrites kirjutatud artiklitel.

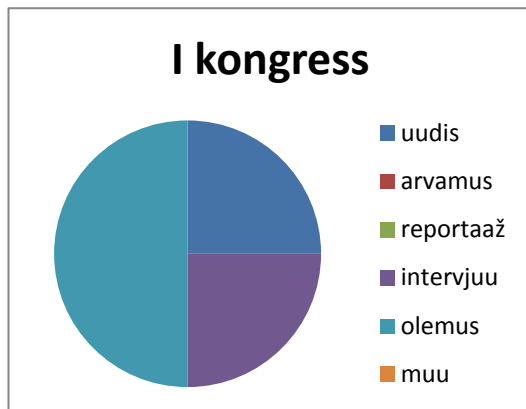
3.5. Žanrid väljaannete kaupa

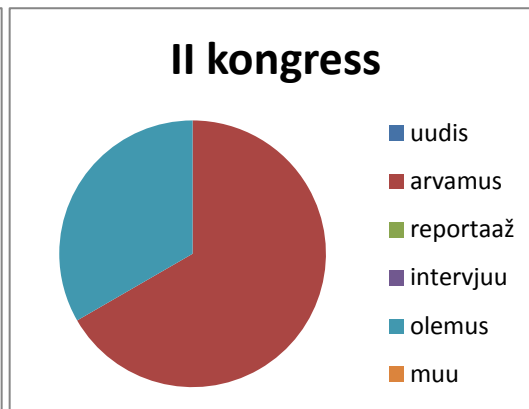
Joonis nr 6. Žanrid väljaannete kaupa

Jooniselt selgub, et iga valimis olev väljaanne on kirjutanud vähemalt ühe uudise. Ülekaalus uudiste arvuga on Eesti Päevaleht, Postimees ja Fenno-Ugria Asutus, mis võib tuleneda ka sellest, et loetletud kolm väljaannet on kajastanud ka maailmakongresse sõltumata žanrist kõige rohkem. Rolli võib mängida ka see, et erinevalt näiteks Eesti Ekspressist, ilmuvad Eesti Päevaleht ja Postimees igal argipäeval. Samuti on SLÕhtuleht ja näiteks Delfi suunatud laiale lugejaskonnale, kajastades mitmed erinevaid teemavaldkondi. Fenno-Ugria Asutuse kodulehekülg aga ongi loodud jagama informatsiooni hõimurahvaste – soome-ugri ja samojeedi rahvaste kohta.

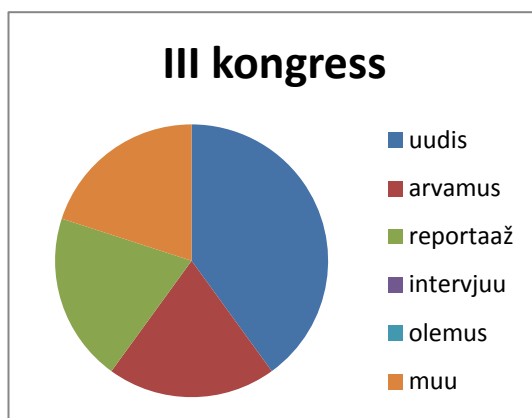
3.6. Žanrid kongresside kaupa

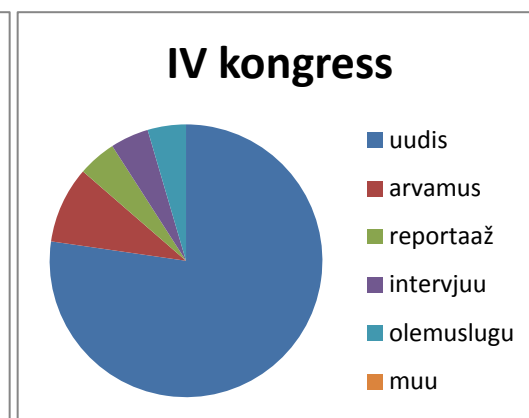
Joonis 7. Žanrid I kongressil

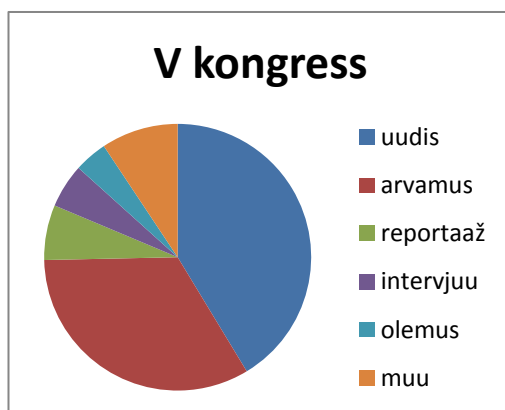
Joonis 8. Žanrid II kongressil

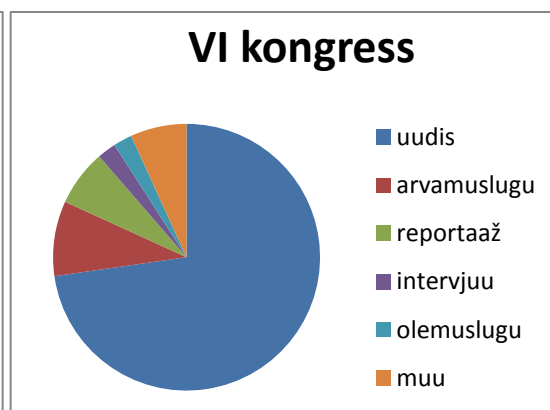
Joonis 9. Žanrid III kongressil

Joonis 10. Žanrid IV kongressil

Joonis 11. Žanrid V kongressil

Joonis 12. Žanrid VI kongressil

Esimesel kongressil kirjutati kaks olemuslugu, intervjuu ja üks uudis. Olemuslugude ja intervjuuga viidi lugejad kurssi, mis on kongress ning milleks selle toimumine on oluline soome-ugri rahvastele.

Kuna teine kongress oli väikese kajastusega, siis oli esindatud žanreid 2 (arvamuslugu ja olemuslugu). Teine kongress osutus ainukeseks kongressiks, millest ei kirjutatud mitte ühtegi uudist.

Kolmandal kongressil on võrreldes eelmistega artikleid kirjutatud juba rohkemates žanrites, esindatud oli neli žanrit: uudis, arvamuslugu, olemuslugu ja muu, milleks oli toimetuse juhtkiri. Neljanda kongressi kajastusest võib järeldada, et meedia huvi maailmakongresside vastu hakkab tõusma.

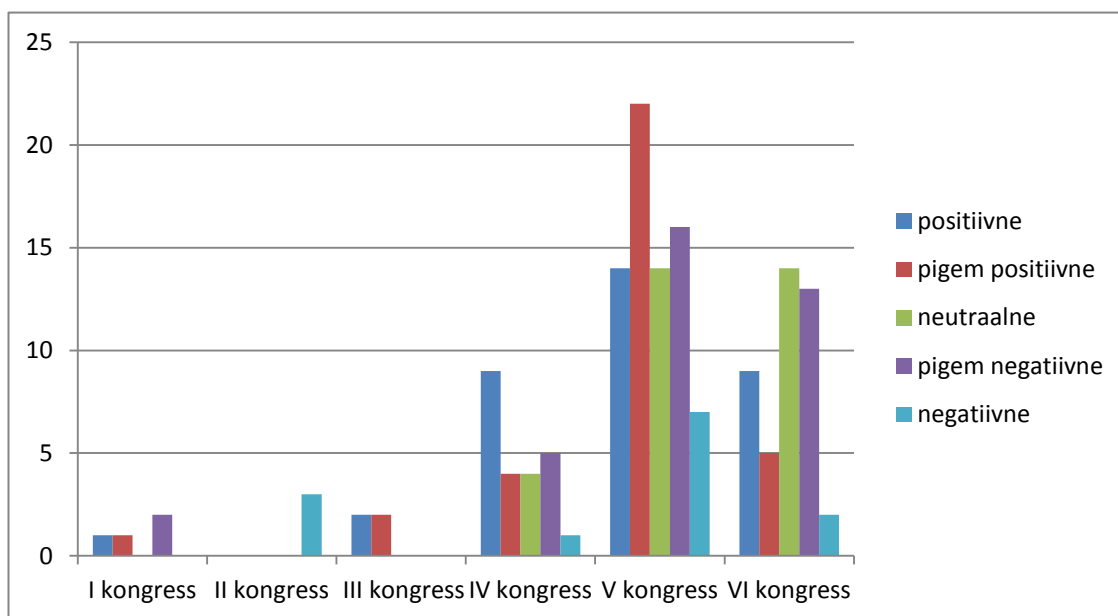
Neljandal kongressil on tugevalt ülekaalus uudislood, mida oli kokku 14. Võrreldes eelnevate kongressidega on märgata ka rohkemate žanrite esinemist ning lugude arvukuse kasvu. Lisandunud on reportaaž. Kui varasemad kongressid on leidnud kajastust pigem sündmustest eemal olles, siis nüüd on reportaaži näol võimalik inimesel saada parem ülevaade kongressist. Samuti arvamuslood, milles on esitatud värvikaid sündmusi kongressilt.

Viiendal kongressil, mis sai kõige suurema meediakajastuse, on ülekaalus arvamuslood, millele järgnevad kohe uudised. Samuti on märgata žanrite mitmekesisust. Jooniselt selgub, et enim on kirjutatud uudiseid (31) ning arvamuslugusid (25). Teised žanrid jagunevad enam-vähem võrdselt, ent esindatud žanreid on rohkem kui näiteks kolmanda või teise kongressi kajastamisel.

Kuuendal kongressil on suures ülekaalus uudised (32), teised žanrid jagunevad enam-vähem võrdselt. Püsib žanrite mitmekesisus ja meedia huvi maailmakongresside vastu.

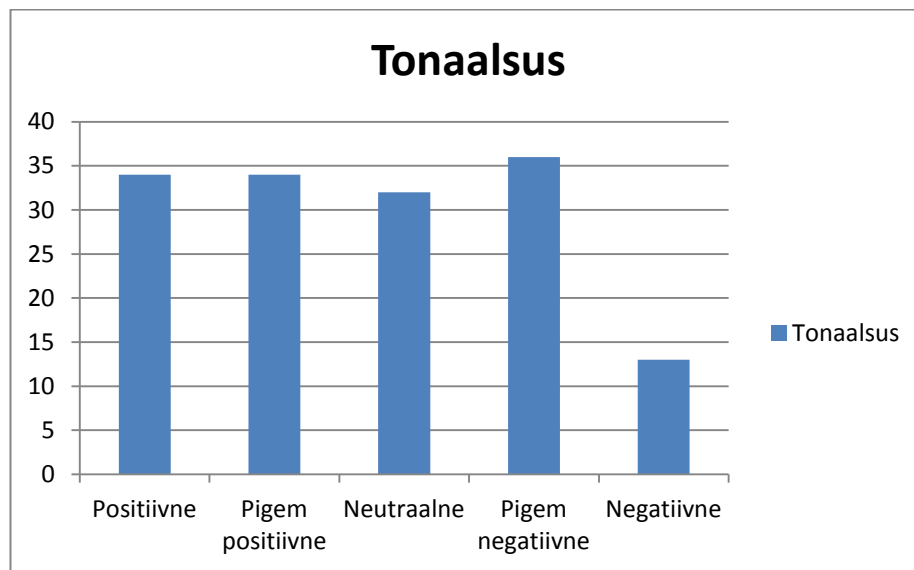
3.7. Artiklite tonaalsus

Joonis.13 Artiklite tonaalsus erinevatel kongressidel

Graafiliselt esitatud jooniselt paistab selgelt silma, et pigem positiivsed lood on ülekaalus. Eriti selgelt joonistub see välja viienda kongressi puhul, mil kirjutati ka kõige rohkem artikleid.

Siinkohal toob autor näitena 2008. aastal Eesti Päevalehes ilmunud loo „Ilves käitus soomeugri konverentsil õigesti“. Artiklis oli esitatud emotsionaalselt arvamust, et Venemaal oli algusest peale kavatsus Eestit kongressil laimata. Kuna viies kongress leidis kõigist kuuest suurima kajastuse, siis oli ka lugude tonaalsus suuresti varieeruv. Viiendal kongressil pälvis suurima meedia tähelepanu president Ilvese käitumine kongressil. See võis olla ka põhjuseks, mis tagas vastukaaluks positiivsetele ka palju negatiivse tooniga lugusid. Negatiivse näitena võib tuua SLÕhtulehes ilmunud Silver Saluri artikli „Eesti delegatsiooni kingitused konfiskeeriti“.

Joonis.14 Artiklite toonaalsus maailmakongresside kajastamisel

Graafikult selgub, et kategooria pigem negatiivne oli teistest natuke suurema artiklite arvuga. Samas on negatiivne kategooria kõikidest teistest tunduvalt väiksem. Siit järeldub, et enamik kirjutatud artiklid olid siiski pigem positiivsed või positiivsed. Positiivseid ja pigem positiivseid artikleid oli võrdselt ja kogusumma oli neil suurem kui negatiivsel ja pigem negatiivsel kategoorial. Seevastu on silmanähtavalt suur erinevus pigem negatiivse ja negatiivse vahel. Enamik artikleid kategoorias pigem negatiivne ilmus viiendal kongressil ja nende artiklite peateema oli kõigil üks. Seega võib järeldada, et kongressid on kajastatud suuresti positiivselt. Kui negatiivset kajastust leidis peamiselt president Toomas Hendrik Ilvese demonstratiivne väljamarssimine soome-ugri rahvaste Hantõ-Mansiiski maailmakongressilt, siis teisi kongresse puudutatud teemasid on kajastatud rohkem neutraalselt või positiivselt. Seega järeldub siit, et negatiivset tooni tõstis kõrgemale vaid üks teema kongressidelt, mille vastu positiivset kajastust leidsid aga väga mitmed teemad.

Negatiivse näitena on teisel maailmakongressil ilmunud Valeri Kalabugini artikli „Heitlus Vene bojaaridega Budapestis“ väljaandes Luup, kus ta kirjutab: „Kongressi korraldamine ei väärinud mingit kiitust. Polnud isegi ülevaadet, mitu delegaati oli

kohal. Arvatavasti 350, aga võib-olla rohkemgi, sest teiste seas liikus inimesi eriskummalise sildiga "Delegaat. Venemaa." „.

Samuti viiendal kongressil negatiivse näitena Postimehes ilmunud Vitali Portikovi arvamusele „Vitali Portnikov: Ametnike riigis ei teki kunagi välispoliitikat“, milles ta kirjutab: „Aga selles asi ongi, kallid eesti seltsimehed. Kui te poleks valinud oma presidendiks mingit ameeriklast, vaid normaalse inimese, ei oskaks ta mitte inglise keelt, vaid vene keelt, oleks pidanud kõne maha tavapärase aktsendiga, et me oleks saanud tema üle naerda, kuidas ta sõnu venitab, see kohmakas tšuhnaa, ja kõik oleks olnud imetore – kingsepp jäägu ikka oma liistude juurde. Aga kui Eesti president hakkab käituma nii, nagu oleks ta George Bush ise, siis haarab meid selline metsik raev, et lausa jõud lõpeb.“

Positiivse näitena võib tuua neljandal kongressil ilmunud Andres Laasiku artikli „Soome-ugri kirjanikud said kokku Vilde juures“ väljaandes Eesti Päevaleht: „Hõimurahvaste kirjanike üritust juhtis Arvo Valton. Läbisegi kõlasid eesti, soome, inglise, vene ja teised keeled. Üritus soome-ugri kirjanikega oli menukas – Vilde majamuuseumi saal oli puupüsti täis, osa publikust seisis püsti.“.

Samuti positiivse kategooria näiteks Kalev Vilgatsi juhtkiri „President käitus solvajaga õigesti“ Pärnu Postimehelt: „Küllap oodati Ilveselt samasugust filoloogilis-etnograafilist kõnet, nagu pidas Soome president Tarja Halonen. Ilves aga kompas talle omasel viisil venelaste taluvuslāve ja palju polnudki vaja, et vastaspool Kossatšovi näol plahvatas. Teisalt võib nõustuda seisukohaga, et poliitiline provokatsioon Eesti suhtes oli ette valmistatud, rääkinuks Ilves mida tahes või olnuks üldse vait.“.

Artikleid analüüsid selgus, et palju on kasutatud keelelist manipuleerimist, isegi uudistes, mille üks kriteeriumeid on objektiivsus. Näiteks ERR on pealkirjastanud oma 30. juunil 2008 ilmunud uudise „Nädala tegija: president Toomas Hendrik Ilves“. Antud vormis on tegemist sildikleepimisega ehk varjundiga nimetuse kasutamist, mis suunab lugejaid mõtlema presidendist kui kellestki, kes on teinud midagi head.

3.8. Artiklite temaatika, lugude rõhuasetus

Esimese kongressi peateemaks oli „Soome-ugri rahvaste võitlus oma kultuuri pärast“. Artiklid olidki kirjutatud peamiselt sellest, milline on olukord ja mis võib nende kultuuri ees oodata.

Teise kongressil räägiti peamiselt korraldusest, selle õnnestumisest ja ebaõnnestumisest. Kuna teist kongressi valdasid negatiivse tooniga artiklid, siis oli teemaks peamiselt kongressi ebaõnnestunud korraldus Budapestis. Näiteks kirjutati ajakirjas Luup 2. septembril 1996: „Kongressi korraldamine ei väärinud mingit kiitust. Polnud isegi ülevaadet, mitu delegaati oli kohal.“

Kolmanda kongressi peateemaks oli „Soome-ugri rahvaste arenguperspektiivid“, mis kajastus ka suuresti kongressi kajastavates artiklites. Näiteks kirjutab Eesti Päevalehe artiklis „Vene minister pani kongressi kihama“ Rein Sikk, kuidas keel ja kultuur on hävinemas: „Tänu ministri imelisele lugulaulule heidavad mitmed esinejad kõrvale varem valmis tehtud ettekanded. Kritiseerivad Blohhinit. Poliitikaseksiooni saal kihab. Julgemad ütlevad otse: hävib keel ja kultuur. Kavalamad ütlevad läbi lilled. Mõned ütlevad üksnes kuluaarides, sest kardavad Venemaal musta nimekirja sattuda.“

Neljas kongress toimus Eestis, mistõttu sai palju kajastamist kongressi korraldus. Rohkem keskenduti soome-ugri rahvaste tulevikule, mitte minevikule. Näiteks kirjutati Postimehe juhtkirjas „Meid vajatakse“ sellest, kuidas Eesti saaks idapoolseid hõimurahvaid aidata. Kongressi teemaks küll „Noored on meie tulevik“, enamik artikleid keskenduski pigem tulevikule ja rahvaste edasisele elule, mitte minevikule. Palju kirjutati keelest ja selle olulisusest soome-ugri rahvastele. Näitena võib tuua 16. augustil 2008 Eesti Päevalehes ilmunud Jaak Prozese arvamislugu, milles ta kirjutab: „15.–19. augustini Tallinnas peetava soome-ugri kongressi juhtlause kõlab “Noored on meie tulevik“. Samas on noorte rahvuslik olukord selline, et ei tea, kas ikka maksab neile loota. Üle 50% Venemaa noortest soomeugrilastest peab oma emakeeleks vene keelt...“.

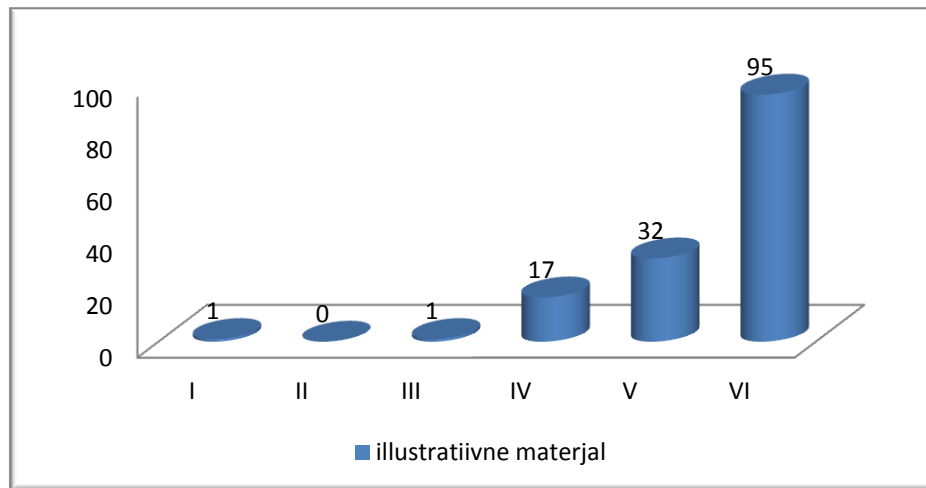
Viienda kongressi peateemaks oli „Samasus ja muutuv maailm“. Kongressile eelnevad artiklid keskendusid korralduspaigale Hantõ-Mansiiskile ja sealsele elule, kirjutati ka Eesti ja Venemaa riigipeade kohtumisest ning sellest, mida Venemaa saab väikerahvaste heaks teha.

Kuna ajakirjandus mõtestas Ilvese käitumise kongressi lahti kui skandaali, siis oli artiklite temaatika aga Ilvese lahkumine saalist Vene föderatsiooni riigituuma väliskomisjoni esimehe Konstantin Kossatšovi kõne ajal. Paljud artiklid keskendusidki Ilvese saalist lahkumisele, kongressist ja soome-ugri rahvastest kirjutati vähem. Kongresse kajastab viimase artiklina Fenno-Ugria Asutuse koduleheküljel ilmunud intervjuu president Ilvesega. Viiendal kongressi kajastamisel liitus uusi väljaandeid, kes polnud varem kongressist kordagi kirjutanud, näiteks SLÕhtuleht.

Kuuenda kongressi peateema oli „Keel ja rahvas“. Kirjutati eelnevatest kongressidest rohkem rahvastest, korralduspool sai samuti palju tähelepanu. Teemade kokkuvõttena võib öelda, et kirjutati sellest, et hoolimata sisulistest ebaõnnestumistest oli kongress edukas, sest see aitas näidata ja säilitada soome-ugri rahvaste ühtekuuluvustunnet. Näitena võib tuua ERR portaalis ilmunud Igor Taro artikli „Lõppenud soome-ugri kongress paistis silma vähese kriitika poolest“ (09.08.12).

Seega võib järeldada, et kongresside peateema oli ka kirjutatava temaatikaga oluliselt seotud. See, millele keskendus kongress, sai ka meedias kajastust. Samuti oli olulisel kohal korralduslik pool ja soome-ugri rahvaste tulevik. Kuna uudiste kriteeriumiteks on näiteks prominentsus ja konflikt, siis saavad skandaalid alati kajastamist, maailmakongresside puhul oli president Ilvese käitumine kõige suurem aset leidnud skandaal.

3.9. Illustratsioonid (pildid, tabelid, muu)

Joonis.15 Illustratsioonide hulk erinevatel kongressidel

Graafikust saab järeldada, et illustratiivse materjali hulk on tõusnud iga uue kongressiga. Viimase kongressi illustratsioonide hulk (95) oli rohkem kui kõikide eelnevate kongresside omad kokku. Üheks põhjuseks võib tuua asjaolu, et kuuendal kongressil oli kaks fotoreportaaži, eelmistel kongressidel aga see puudus. Teiseks põhjuseks võib välja tuua asjaolu, et ka artiklite arv on iga kongressiga kasvanud.

Kui avaldatud lugu illustreeris autori pilt, siis oli tegemist arvamusooga. Näiteks 5. kongressi kohta ilmunud arvamislugu „Vitali Portnikov: ametnike riigis ei teki kunagi välispoliitikat“ (Postimees, 14.07.2008) juurde oli lisatud ka autori enda pilt. Teiseks näiteks võib tuua Mihkel Muti arvamusooga „Mihkel Mutt: asi pole ju ugrimugris“ (Postimees, 02.07.2008). Antud arvamusooga juurde oli samuti lisatud arvamusooga autori pilt.

Kui tegemist oli uudisega ja sinna oli lisatud illustratiivset materjali, oli illustratiivseks materjaliks enamasti uudise peateemana esinenud tegelane, ekspert või ese. Näiteks uudises „Eesti delegatsiooni kingitused konfiskeeriti“ (Ekspress 29.06.2008) on lisatud ka illustratiivne pilt:

(<http://www.ekspress.ee/news/paevauudised/eestiudised/eesti-delegatsiooni-kingitused-konfiskeeriti.d?id=27679077> 05.05.2013)

Kõige rohkem oli illustratiivse materjalina kasutatud soome-ugri rahvaid või nende tegemisi kajastavaid pilte. Näitena võib tuua erinevad fotoreportaažid, mille peamiseks teemadeks olid põlisrahvad ja nende rituaalid ning riietused. Näiteks Delfis ilmunud „Setod uurivad põlisrahva staatuse saamise võimalusi“ (07.09.2012) juures pilt:

(<http://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/setod-uurivad-polisrahva-staatuse-saamise-voimalusi.d?id=64936122> 05.05.2013)

Teise näitena toob autor pildilise näite Igor Taro reportaažist, milles näitas reportaaži autor viie pildi toel põlisrahvaste hantide rituaali „Karu peied“ :

(<http://www.postimees.ee/20154/karu-peied-avavad-pohjarahvaste-maailma/> 05.05.2013)

Kui uudise peateema ei olnud seotud korralduse või näiteks viienda kongressi puhul kõnede või president Ilvesega, siis oli pildimaterjaliks soome-urgi põliselanikud, kes ühel või teisel moel oma kultuuri tutvustasid. Näiteks Postimehe 27.06.2008 ilmunud artikli „Saks: Venemaa näidaku väikerahvastest hoolimist tegudega“ juures oli pilt väikerahva esindajast, kes demonstreerib Venemaa tippjuhtidele oma käsitööoskust:

(<http://www.postimees.ee/270608/esileht/valisuudised/338615.php> 05.05.2013)

4. KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli kaardistada lühidalt soome-ugri maailmakongresside kajastus Eesti meedias. Selleks kodeerisin 154 artiklit, mille põhjal tegin kvantitatiivset uurimismeetodit kasutades järeldusi ja analüüsi.

Töös selgus, et analüüsitud rahvastel on sõltumata ühisest keelepuust ka palju erinevat. Rahvad erinevad nii kultuuriliselt kui näiteks usundilt. Soome-ugri maailmakongressid püüavad seda erinevust säilitada ja tutvustavad kongresside abiga teineteisele oma rahva kultuuri.

Analüüsi tulemustest selgub, et maailmakongress on Eestis saanud aastate jooksul järjest suuremat meediakajastust. Kongresse kõige rohkem ja kõige žanrirohkemalt kajastanud väljaanne on Eesti Päevaleht.

Maailmakongresse kajastavad artiklid on ilmunud üldiselt kongressi toimumise lähiajal või sellega samal ajal. Mida kaugemal toimumise aeg oli, seda vähem kongressid kajastamist leidsid.

Kongressidest kirjutasid peamiselt eksperdid, kes olid valdkonnaga kursis ja/või seotud. Näiteks Rein Sikk, kes kajastas Eesti Päevalehele kirjutades kongresse kokku lugude arvult kõige rohkem, oli ise ka kongresside juures viibimas. Ajakirjanikud, kellel puudus lähedane kokkupuude kongressidega, kirjutasid enamik ühe artikli. Analüüsist järeldus, et peamisteks kirjutajateks olid eksperdid. Juhul, kui autoriks oli ajakirjanik, siis oli neid eksperte kasutatud uudistes allikatena.

Allikatena kasutasidki kirjutajad peamiselt eksperte. Kirjalikest allikatest kasutati kõige rohkem rahvaloenduste andmeid. Samuti oli palju toetunud isiklikule kogemusele, antud juhul oli kirjutajaks ekspert, kes oli ise sündmuskohal viibinud.

Erinevate väljaannete enimkirjutatud žanriks osutus uudis. Iga valimis osalev väljaanne, mis oli kirjutanud vähemalt kaks artiklit, oli kirjutanud ka vähemalt ühe uudise. Vaid Eesti Ekspressil oli rohkem arvamusslugusid kui uudiseid.

Artiklite tonaalsuse analüüsis järeldus, et ülekaalus olid pigem positiivsed artiklid. Eriti selgelt paistis see välja viienda kongressi puhul, mil oli kirjutatud ka kõige rohkem artikleid. Kõige suurema kaaluga kokku tuli küll kategooria „pigem negatiivne“, kuid „negatiivne“ kategooria oli esindatud väga väikesel määral, seega olid ülekaalus positiivsele poolele kalduvad artiklid. Kuna žanritest oli enimkirjutatud uudiseid, siis esines ka palju neutraalseid artikleid.

Kuna kongressid olid tihedalt seotud ka riikidevaheliste poliitikaga, siis esines ka palju negatiivse tonaalsusega artikleid, seda eriti viienda kongressi kajastamise puhul, millel oli peateemaks pigem Eesti-Venemaa poliitiline olukord, kui „Samasus ja muutuv maailm“, nagu on pealkirjastatud Hantõ-Mansiiskis aset leidnud kongress. Artiklite peateema oli enamikel kordadel seotud kongressi teemaga. Palju kajastust said ka kongresside korralduslik pool ning soome-ugri rahvaste tulevik.

Lisaks artiklite arvu suurenemisele selgus ka, et iga aastaga on suurenenud illustratiivse materjali hulk kongresside kajastamisel. Näiteks oli viimase kongressi illustratiivse materjali hulk suurem, kui eelnevate kongresside omad kokku. Arvamusloole oli lisatud kirjutaja enda pilt, teistel juhtudel oli pilt tugevasti seotud artikli peateemaga. Piltreportaažide tõttu oli illustratiivset materjali kõige rohkem soome-ugri rahvastest ja nende tegemistest.

Käesoleva bakalaureusetöö teemat saab edasi arendada analüüsides teistes soome-ugri keeltes ja maades kajastatud maailmakongresse ja ka rahvaid. Uurimismahu suurendamiseks võib kaasata ka näiteks televisiooni ja raadio. Samuti võib tööd edasi arendada analüüsides soome-ugri rahvaste kajastamist Eesti või teiste riikide trükimeedias.

Lühendid

FU – Fenno-Ugria Asutuse kodulehekül

ERM – Eesti Rahva Muuseumi kodulehekül

Kirjandus

Alekõrs, Tiina 2010. Stiilivärvinguga sõnavarsast. – Tekstid ja taustad VI.

Emakeeleõpetuse Infokeskuse toimetised 5, 45-68. Toim. Krista Kerge . OÜ Vali Press

Berger, Arthur Asa 1998. „Media Research Tehniques“, Ameerika Ühendriigid: Sage Publications Inc.

Hennoste, Tiit 2000. Ajalehelood. Meediaõpetus. Materjalide mapp gümnaasiumile. Toim. Hennoste, Tiit.

Kalmus, Veronika jt 2004. Eesti elavik 21. sajandi algul. Ülevaade uurimuse Mina. Maailm. Meedia tulemustest. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus

Kasik, Reet 2007. Sissejuhatus tekstiõpetusse. Tartu Ülikooli Kirjastus

Kern, Katrin 2000. Keeleline mõjutamine. Meediaõpetus. Materjalide mapp gümnaasiumile. Toim. Hennoste, Tiit

Künnap, Ago jt 1974. Põhja ja itta. Lehekülgi meie sugulaskeelte uurimisloost. Tallinn: Valgus

McQuail, Denis 2000. McQuaili massikommunikatsiooni teooria. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Uibopuu, Valev 1984. Meie ja meie hõimud. Peatükke soomeugrilaste minevikust ja olevikust. Lund

Internetiallikad:

Prozes, Jaak 23.03.12 Rahvaloendus ja soome-ugri

http://www.sirp.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=14449:rahvaloendus-ja-soome-ugri&catid=9:sotsiaalia&Itemid=13&issue=3386. Vaadatud 09.05.2012

Eesti Rahva Muuseumi kodulehekül:

<http://www.erm.ee/et/Avasta/Soome-ugri-rahvakultuur>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.erm.ee/et/Avasta/Soome-ugri-rahvakultuur/Saamid>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.erm.ee/et/Avasta/Soome-ugri-rahvakultuur/Karjalased>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.erm.ee/et/Avasta/Soome-ugri-rahvakultuur/Vepslased>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.erm.ee/et/Avasta/Soome-ugri-rahvakultuur/Isurid>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.erm.ee/et/Avasta/Soome-ugri-rahvakultuur/Mordvalased>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.erm.ee/et/Avasta/Soome-ugri-rahvakultuur/Ungarlased>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.erm.ee/et/Avasta/Soome-ugri-rahvakultuur/Eenetsid>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.erm.ee/et/Avasta/Soome-ugri-rahvakultuur/Udmurdid>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.erm.ee/et/Avasta/Soome-ugri-rahvakultuur/Marid>. Vaadatud 05.05.2013;

Fenno-Ugria Asutuse kodulehekül:

<http://www.fennougria.ee/index.php?id=11843>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.fennougria.ee/index.php?id=10529>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.fennougria.ee/index.php?id=10527>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.fennougria.ee/index.php?id=10530>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.fennougria.ee/index.php?id=10525>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.fennougria.ee/index.php?id=10524>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.fennougria.ee/index.php?id=10526>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.fennougria.ee/index.php?id=10552>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.fennougria.ee/index.php?id=10550>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.fennougria.ee/index.php?id=10549>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.fennougria.ee/index.php?id=10545>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.fennougria.ee/index.php?id=10546>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.fennougria.ee/index.php?id=10543>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.fennougria.ee/index.php?id=10532>. Vaadatud 05.05.2013;

<http://www.fennougria.ee/index.php?id=10740>. Vaadatud 05.05.2013;

Näidetena toodud internetiallikad:

Eesti Päevaleht, 27.08.2004 Soome-ugri kirjanikud said kokku Vilde juures

<http://www.epl.ee/news/kultuur/soome-ugri-kirjanikud-said-kokku-vilde-juures.d?id=50991471>. Vaadatud 06.05.2013

ERR, 30.06.2008 Nädala tegija: president Toomas Hendrik Ilves

<http://uudised.err.ee/index.php?06126429>. Vaadatud 06.05.2013

Kalabugin, Valeri 02.09.1996 Heitlus Vene bojaaridega Budapestis

<http://www.postimees.ee/luup/96/23/elu3.htm>. Vaadatud 06.05.2013

Piirsalu, Jaanus 27.06.2008 Hantõ-Mansiisk: naftamiljardid tegid kolkast moodsa linna

<http://www.epl.ee/news/eesti/hanto-mansiisk-naftamiljardid-tegid-kolkast-moodsa-linna.d?id=51134375>. Vaadatud 06.05.2013

Postimees 16.08.2004 Juhtkiri: meid vajatakse

<http://www.postimees.ee/160804/esileht/arvamus/141884.php>. Vaadatud 06.05.2013

Portnikov, Vitali 14.07.2008 Vitali Portnikov: ametnike riigis ei teki kunagi välispoliitikat <http://www.postimees.ee/20396/vitali-portnikov-ametnike-riigis-ei-teki-kunagi-valispoliitikat/>. Vaadatud 06.05.2013

Prozes, Jaak 16.08.2004 Jaak Prozes: Soome-ugri rahvad looduskaitse alla <http://www.epl.ee/news/arvamus/jaak-prozes-soome-ugri-rahvad-looduskaitse-alla.d?id=50990616>. Vaadatud 06.05.2013

Rand, Erik 30.06.2008 Heinz Valk: Ilves käitus soomeugri kongressil õigesti <http://www.epl.ee/news/arvamus/heinz-valk-ilves-kaitus-soomeugri-konverentsil-oigesti.d?id=5113462906.05.2013>. Vaadatud 06.05.2013

Sikk, Rein 13.12.2000 Vene minister pani kongressi kihama <http://www.epl.ee/news/melu/vene-minister-pani-kongressi-kihama.d?id=50795739>. Vaadatud 06.05.2013

Sikk, Rein 05.07.2008 Hantõ-Mansiiskis kohtusid vägevad rahvad tuhmide võltspalmidega <http://www.epl.ee/news/eesti/hanto-mansiiskis-kohtusid-vagevad-rahvad-tuhmide-voltspalmidega.d?id=51135106>. Vaadatud 06.05.2013

Saluri, Silver 29.06.2008 Eesti kingitused konfiskeeriti <http://www.ohtuleht.ee/285368> 06.05.2013. Vaadatud 06.05.2013

Taro, Igor 08.08.2012 Lõppenud soome-ugri kongress paistis silma vähese kriitika poolest <http://uudised.err.ee/?06260896>. Vaadatud 06.05.2013

Valton, Arvo 04.07.2008 Soome-ugri kongress kirjaniku pilgu läbi <http://www.epl.ee/news/kultuur/soome-ugri-kongress-kirjaniku-pilgu-labi.d?id=51135010>. Vaadatud 06.05.2013

Vilgats, Kalev 02.07.2008 President käitus solvajaga õigesti <http://www.parnupostimees.ee/030708/arvamus/10086841.php>. Vaadatud 06.05.2013

Representation of the World Congresses of Finno-Ugric Peoples in Estonian print media. Summary

The present bachelor thesis is focused on mapping the World Congresses of Finno-Ugric Peoples in Estonian print media. I have analyzed 154 articles according to the content analysis.

It occurred that the people analyzed have a number of differences, even if they belong to the same language family. Nations vary by culture or for example by their religion. The World Congresses of Finno-Ugric Peoples are trying to maintain the differences and introduce their own culture to each other.

The analysis determined that the mention of World Congresses in Estonian media has increased over the years. Eesti Päevaleht has handled this topic the most and from different genres.

Most of the articles dealing with World Congresses have appeared either during the time the Congress took place or close to that time. The authors were mainly experts who were close to the Finno-Ugric field or involved with the World Congresses. For example Rein Sikk, who covered this topic the most in Eesti Päevaleht, attended the Congresses. Journalists who did not have close contact with the Finno-Ugric field wrote mostly one article for the paper.

The writers mainly used experts as the source and written documents such as the census. Personal experiences were also used as in the case when the writer happened to be the same expert who had attended the event.

The most common genre was the news. Every publication, that had written no less than two stories, also had at least one news article. Only Eesti Ekspress had more opinion stories.

It stood out from the analysis that the tonality of the articles was mainly positive. This was the most noticeable with the 5th Congress, when the most articles were written. Though the most influential category was “slightly leaning towards the negative” the

clearly “negative” category was still a minority and thus overall there were more articles which leaned towards the positive. Since the most popular genre was news then a lot of the articles were neutral.

Since the Congresses were closely involved with foreign policy then there were many articles with a negative tone, especially with the 5th Congress where the main topic was the Estonian-Russian political stance.

The main theme of the articles was usually connected to the topic discussed at the Congress. The organizational side of the Congress and the future of the Finno-Ugric people was also widely covered.

In addition to the increase of articles it appeared that the use of illustrative materials, while writing about the Congresses, had also grown every year. For example, the use of illustrative materials for the last congress was more than had been used during the previous years combined. For opinion stories the picture of the author was added and for other stories the pictures were distinctly in accordance with the theme of the article. Due to visual reports Finno-Ugric people had the most illustrative materials.

This bachelor thesis could be further researched in the future by analyzing the coverage of World Congresses in other Finno-Ugric languages and countries. Which, when the volume of research increases, can also involve the analyzing of television and radio coverage. There is also a possibility of expanding this topic by researching the coverage of Finno-Ugric people in the written press of Estonia or other countries.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Helen Baumann

(sünnikuupäev: 10.01.1989)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Soome-ugri maailmakongresside representatsioon Eesti trükimeedias,

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on Tõnu Seilenthal,

(juhendaja nimi)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 22.05.2013 (kuupäev)